

**ORIMATTILAN KAUPUNGIN
VUODEN 2025
TALOUSARVION SEKÄ
VUOSIEN 2025-2027
TALOUSSUUNNITELMAN
LAADINTAOHJEET**

KAUPUNGINHALLITUS 20.5.2024

ORIMATTILA
Elämää oosta aahan

Sisällys

1. Talousarvion laadinnan lähtökohdat	3
1.1 Aikataulu.....	3
1.2 Talouden ja toiminnan periaatteet	3
1.3 Yleinen taloudellinen tilanne.....	4
1.4 Laadinnan lähtökohdat.....	5
1.5 Riskienhallinta	6
1.6 Investoinnit ja lainakanta.....	7
1.7 Kehyksen mukainen tuloslaskelma.....	8
2. Strategia ja taktiset tavoitteet	8
2.1 Strategiakokonaisuus.....	8
2.2 Strategian kärkihankkeet 2025 (Talousarvion taktiset tavoitteet)	8
2.3 Taktisten tavoitteiden raportointi.....	9
3. Henkilöstösuunnittelu	9
4. Talousarviokirjan sisältö	10
4.1 Rakenne ja perustelutekstit.....	10
4.2 Organisaatiomuutoksen vaikutus	11
5. Käyttötalous	11
5.1 Käyttötalouden sitovuus.....	11
5.2 Käyttötalouden kehys	12
5.3 Toimialojen talousarvion valmistelu	13
5.4 Käyttötalouteen liittyvät erityisohjeet.....	13
5.4.1 Talouden tasapainottamisen toimenpiteet.....	13
5.4.2 Maksut ja taksat	13
5.4.3 Henkilöstömäärärahat	13
5.4.4 Palkat ja palkkiot.....	14
5.4.5 Henkilösivukulut	14
5.4.6 Henkilöstön osaamisen kehittäminen	14
5.4.7 Henkilöstön työhyvinvointi ja yhteisöllisyys.....	14
5.4.8 Henkilöstön matkustaminen.....	14
5.4.9 Sisäiset erät.....	14
5.4.10 Poistot.....	15
5.4.11 ICT -kustannukset.....	15

1. Talousarvion laadinnan lähtökohdat

1.1 Aikataulu

20.5.2024	Kaupunginhallitus hyväksyy vuoden 2025 talousarvion laadintaohjeet ja talouden kehyksen
7.6.2024	Toimialajohtajat ovat käyneet talousarvion raamin laadintaohjeen läpi toimialansa osalta toimialan johtoryhmässä
26.8.2024	Toimialat ovat valmistelleet alustavat talousarvioluvut ja esitykset taktisiksi hankkeiksi (1-2kpl/toimiala)
29.8.2024	Toimialajohtajat esittelevät toimialansa alustavat talousarvioluvut sekä esitykset strategisiksi hankkeiksi johtoryhmän kesäkokouksessa
18-20.9.2024	Kaupunginjohtajan talousarvioneuvottelut, vaihe I
23.9-8.10.2024	Valiokuntien talousarvioseminaarit (vapaaehtoiset) ja valiokuntien sekä tytäryhtiöiden talousarvioesitykset
8.10.2024	Sivistysvaliokunnan talousarvioesitys
24.9.2024	Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunnan talousarvioesitys
25.9.2024	Hyvinvointivaliokunnan talousarvioesitys
11.10.2024	Valtuustoseminaari (valiokuntien TA-esitykset ja investointien pitkä lista)
16-18.10.2024	Kaupunginjohtajan talousarvioneuvottelut, vaihe II
31.10.2024	Kaupunginjohtaja julkaisee talousarvioesityksensä
1.11.2024	Kaupunginvaltuuston seminaari TA25
4.11.2024	Kaupunginhallitus tekee esityksen veroprosenteista
11.11.2024	Kaupunginvaltuusto tekee päätöksen veroprosenteista
18.11.2024	Kaupunginhallitus käsittelee talousarvion ja tekee talousarvioesityksen kaupunginvaltuustolle
25.11.2024	Kaupunginvaltuusto tekee päätöksen talousarviosta 2025 ja taloussuunnitelmasta 2025-2027
2.12.2024	Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion toimeenpano-ohjeet
28.2.2025	Kaupunginhallitus, valiokunnat ja jaostot ovat hyväksyneet alaisensa yksiköiden käyttösuunnitelmat vuodelle 2025

1.2 Talouden ja toiminnan periaatteet

Kunnan taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat Kuntalain 13. luku, Kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston antamat ohjeet, suositus kunnan ja kuntayhtymän talousarviosta ja taloussuunnitelmasta sekä Orimattilan kaupungin hallintosääntö.

Orimattilan kaupungin hallintosäännössä on määritelty mm. taloudenhoidon vastuut ja taloudenhoitoa koskevat periaatteet sekä annettu määräyksiä talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, toiminnan ja talouden seurannasta sekä sisäisestä tarkastuksesta, sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus

antaa valiokunnille, alaisilleen jaostoille ja toimialoille sekä alaisilleen taseyksiköille tarvittavat talousarvion laadinta- ja toimeenpano-ohjeet.

1.3 Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön 25.4.2024 julkaiseman kevään 2024 taloudellisen katsauksen mukaan hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Suomen talous ei kasva vuonna 2024. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta vuonna 2025. Myös investoinnit kääntyvät kasvuun vuonna 2025. Suomen hallituksen päättämät sopeutustoimet vähentävät kotimaista kysyntää, nostavat hintoja ja heikentävät talouskasvua vuosina 2025 ja 2026. BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien kysynnän kasvun ja työllisyystoimien seurauksena. Vuonna 2026 15–64-vuotiaiden työllisyysaste on 74,5 prosenttia ja työttömyysaste 6,7 prosenttia.

Valtiovarainministeriön 25.4.2024 julkaiseman Kuntatalousohjelman vuosille 2025–2028 mukaan Suomen hallituksen tavoitteena on, että kansantalouden tilinpidon mukainen kuntahallinnon rahoitusasema on lähellä tasapainoa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuntatalouden tilanteen merkittävää kohenemistä, sillä julkisen talouden painelaskelman perusteella kuntahallinnon rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on -0,7 prosenttia vuonna 2027. Hallitusohjelmassa valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2025 noin 3,2 mrd. euroa. Valtionosuus nousee vuoden 2024 talousarvioon verrattuna noin 690 milj. euroa. Valtionosuuden nousua vuonna 2025 selittää erityisesti TE-uudistuksen voimaantulo, minkä seurauksena kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin sisällytetään työ- ja elinkeinopalveluiden rahoitus sekä korvaus työttömyysetuuksien laajenevasta rahoitusvastuusta. Uudistuksen yhteydessä valtionosuuteen tehtävät siirrot ovat yhteensä noin 874 milj. euroa.

Vaikka valtionosuuteen tehdään 277 milj. euron pysyvä lisäys vuonna 2025 lähtien lieventämään sote-siirtolaskelmien päivityksestä johtuvaa vähennystä, vuonna 2025 valtionosuutta pienentävät sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja tulojen tarkentumisesta aiheutuvat erät. Kunnallisverotuksen efektiivisyyttä lisätään poistamalla tulosta tehtävä ansiotulovähennys ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä. Tämä kaventaa hallitusohjelman mukaisesti kuntien nimellisten ja efektiivisten veroprosenttien välistä eroa. Toimenpide on kustannusneutraali lisäten kuntien verotuloja 340 milj. eurolla ja vähentäen vastaavasti kuntien verotulomenetysten korvauksia.

Valtion kehysriihessä päätettiin, että kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähennetään tai kuntien maksutuloja lisätään siten, että julkinen talous vahvistuu 100 milj. euroa vuodesta 2025

lähtien. Ministeriöt valmistelevat tarvittavat hallituksen esitykset budjettilakeina vuonna 2024.

Hallituksen toimenpiteistä rahastotalouteen kohdistuvien säästöjen kanavoitintarkaisun seurauksena kuntatalouden arvioidaan vahvistuvan 60–70 milj. eurolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla valtionavut ovat noin 1,6 mrd. euroa. Hallitusohjelman ja hallituksen lisäsopeutus päätösten mukaisesti hallinnonalan valtionavustusten tasoa alennetaan asteittain yhteensä 10 milj. euroa vuonna 2024, 75 milj. euroa vuonna 2025 ja 150 milj. euroa vuodesta 2026 lukien. Säästöjen kohdentuminen ja vaikutukset kuntiin tarkentuvat valmistelun edetessä.

Valtiovarainministeriön 25.4.2024 julkaiseman Kuntatalousohjelman vuosille 2025–2028 mukaan kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan kääntyvän 1,1 mrd. euroa negatiiviseksi vuonna 2024 menojen jatkaessa kasvuaan ja verorahoituksen supistuessa jyrkästi. Kuntahallinnon suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat noin 3 prosenttia vuonna 2024. Samanaikaisesti henkilöstökustannusten kasvua hillitsee kuitenkin työttömyysvakuutusmaksun alentaminen, joka vaikuttaa myös verotuloihin positiivisesti. Kuntien verotuloja kasvattaa niin ikään keskimääräisen kunnallisveroprosentin nousu 0,07 prosenttiyksiköllä 7,51 prosenttiin sekä hallituksen päätös nostaa maapohjien kiinteistöverotuksen alarajaa. Kuntien verotulojen arvioidaan kuitenkin laskevan vuoteen 2023 verrattuna yli 5 prosentilla, sillä kunnallis- ja yhteisöverotuloista poistuu sote-uudistukseen liittyvä noin 1,3 mrd. suuruinen verohäntä. Kuntien saamat valtionosuudet laskevat muun muassa sote-siirtoon liittyvän tarkistuksen sekä hallitusohjelman mukaisen indeksisäästön vuoksi.

1.4 Laadinnan lähtökohdat

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Taloussuunnitelma voi siten olla alijäämäinen, mutta vain enintään siihen määrään kuin laadintavuoden lopussa arvioidaan kertyvän ylijäämää. Lähtökohtana vuoden 2025 talousarvion ja suunnitelmavuosien 2026–2027 laadinnalle on kuitenkin tasapainoinen taloussuunnitelma (tuotot kattavat kulut).

Vuoden 2023 tilinpäätös oli noin 253 000 euroa ylijäämäinen. Kaupungin taseeseen kertynyttä ylijäämää on noin 11,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 talousarviota hyväksyttäessä vuoden 2024 alijäämä oli noin 1,9 miljoonaa euroa ja alijäämä suunnitelmavuodelle 2025 oli noin 1,9 miljoonaa euroa sekä vuodelle 2026 oli noin 1,6 miljoonaa euroa. Talousarvion 2024 hyväksymisen jälkeen käynnistettiin talouden tasapainottamisen toimenpiteiden valmistelu, jotta kaupungin talous olisi tasapainossa

vuonna 2026. Orimattilan kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 6.5.2024 talouden tasapainottamisen toimenpiteet vuosille 2024–2026.

Talouden tasapainotavoite on erittäin haasteellinen. Inflaatio- ja korkokehitys sekä palkkaratkaisut ovat lisänneet kaupungin menoja. Sotepela-uudistuksen vaikutuksesta verotulot ja valtionosuudet ovat pienentyneet suunniteltua enemmän, ja alle 17-vuotiaiden lasten määrän väheneminen tulee pienentämään valtionosuuksia aiemmasta tulevana vuosina.

Vuoden 2025 alusta voimaan tuleva TE24-uudistus tulee lisäämään kaupungin menoja ja kasvattamaan valtionosuuksia. Ennakkoarvion mukaan uudistus tullee kuitenkin lisäämään menoja.

Orimattilan kaupungin elinvoiman varmistaminen edellyttää kasvua tukevien toimenpiteiden jatkamista. Talouden tasapainon varmistaminen vaatii tehokasta edunvalvontaa sekä valtiontukien ja avustuksien aktiivista hakemista. Yritysten toimintamahdollisuuksia ja uusia hankkeita on edistettävä.

Toiminnan ja talouden suunnittelussa tulee ottaa huomioon strategian kärkihankkeet ja niiden toimenpiteiden edellyttämät määrärahatarpeet.

Talousarvion laadintaohjeita noudatetaan vuoden 2025 talousarviota ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaa valmisteltaessa. Tavoitteena tulee pitää tasapainossa olevaa taloussuunnitelmaa. Toimenpiteiden valinta menojen kasvun hidastamiseksi, tulojen lisäämiseksi ja investointien priorisoimiseksi valmistellaan niin, että ne käsitellään johtoryhmän kesäkokouksessa elokuussa.

1.5 Riskienhallinta

Riskienhallinta on tunnistettujen riskien hallintaa eri keinoilla, kuten riskin poistaminen, sietäminen, siirtäminen (vakuuttaminen), jakaminen tai pienentäminen. Riskienhallinta koostuu riskien tunnistamisesta, arvioinnista, hallinnasta sekä seurannasta ja valvonnasta. Kokonaisvaltainen riskienhallinta tarkastelee strategisia, taloudellisia, toiminnallisia ja vahinkoriskejä sekä ulkoisia riskejä. Riskienhallintaan kuuluu riskinkantokyvyn ja -halun vertailu (kustannus)hyötyihin. Kyseessä on tuotos-panossuhteen vertailu.

Riskienhallinta on jatkuva, kaikkien yhteinen prosessi. Vain tunnistettuja riskejä voidaan hallita. Riskejä arvioidaan usein niiden todennäköisyyden ja vaikuttavuuden kautta. Vakaviksi arvioidut riskit on aina poistettava. Tällaisia voivat olla esimerkiksi työturvallisuuteen liittyvät riskit (vaarojen ja riskienarviointi työturvallisuusnäkökulmasta arvioidaan/raportoidaan työsuojelun ohjeiden mukaisesti). Yleensä matalan riskiluokan omaaville asioille ei sovi toimenpiteitä.

Talousarviossa riskienhallinta käsitellään kaupunkitasoisesti. Toimialat tarkastavat riskienhallinnan vastuuhenkilöt sekä riskien ja toimenpiteiden ajantasaisuuden 31.8.2024 mennessä. Strategian toimenpiteiden osalta riskien tarkastelu tehdään 16.8.2024

mennessä ja käsitellään johtoryhmän kesäkokouksessa osana strategian kärkihankekokonaisuutta.

Riskienhallintamenetelmiä ovat esimerkiksi

- SWOT eli nelikenttäanalyysi
- tarkastuslista
- potentiaalisten ongelmien analyysi

Riskien tunnistaminen

1. Päätetään tarkasteltava alue.
2. Tunnistetaan riskit.
3. Arvioidaan riskien merkittävyys 4x4-taulukon avulla.
4. Päätetään riskien hallitsemiseksi tarvittavat toimenpiteet.
5. Määritellään vastuuhenkilö ja seurantatoimet.
6. Seurataan riskin tilannetta ja tarvittaessa päivitetään toimenpiteitä sekä muutetaan toimintatapoja.
7. Päivitetään riskilista vuosikellon mukaisesti vähintään kerran vuodessa ja arvioidaan tunnistetut riskit uudelleen.

1.6 Investoinnit ja lainakanta

Kaupungininvestointitaso on viime vuosina ollut merkittävällä tasolla. Tulevien vuosien investointitaso tulee sopeuttaa kestäväälle pohjalle. Lähtökohta kestäväälle investointien tasolle on 3 miljoonan euron vuosittaiset investoinnit, jolloin vuosikate kattaa tehtävät investoinnit sekä tytäryhtiöille annettavat lainat.

Lainakanta pyritään kääntämään laskuun. Vuosikate ei riitä olemassa olevien lainojen lyhennyksiin sekä investointeihin, joudutaan olemassa olevien lainojen tilalle nostamaan uutta lainaa. Korkotason nousu on johtanut siihen, että uusien lainojen korot ovat suuremmat kuin olemassa olevien lainojen korot. Tämä heijastuu rahoituskulujen kasvuun.

1 000 euroa	TP 2023	TA 2024	Raami 2025
Investoinnit, netto	-4 595	-9 113	-3 000

1.7 Kehyksen mukainen tuloslaskelma

Tuloslaskelmassa esitetään kaupungin kokonaistalouden keskeiset erät. Siinä osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Verotulojen ja valtionosuuksien arviot kehyksessä perustuvat kevään 2024 ennakkotietoihin. Arviot tarkentuvat kesän ja syksyn aikana. Tuloslaskelmaan on huomioitu vain ulkoiset erät.

Tuloslaskelma, 1000 euroa	TP2023	TA2024	Raami2025
Toimintatuotot	9 180	10 459	6 921
		192	197
Toimintakulut	-50 267	-52 545	-49 108
Toimintakate	-41 086	-41 894	-41 989
Verotulot	35 564	34 490	35 000
Valtionosuudet	13 608	11 242	11 863
Rahoitustuotot ja -kulut	440	848	577
Vuosikate	8 525	4 685	5 451
Poistot ja arvonalentumiset	-8 375	-6 760	-6 785
Tilikauden tulos	150	-2 075	-1 334
Poistoeron muutos	103	150	200
Tilikauden yli- / alijäämä	253	-1 925	-1 134

2. Strategia ja taktiset tavoitteet

2.1 Strategiakokonaisuus

Talousarvion laadinnan lähtökohtana toimii kaupunginvaltuuston hyväksymä kaupungin strategia. Strategiassa kuvataan, millaisilla tavoitteilla Orimattilan kaupungin tulevaisuutta rakennetaan. Strategian toteuttaminen varmistetaan talousarvioprosessissa. Strategisella suunnittelulla sidotaan päätökset ja toimenpiteet sekä talous- ja henkilöstösuunnittelu yhdeksi kokonaisuudeksi, osaksi pitkän aikavälin kehittämistä.

Strategisten lupausten ja tavoitteiden toteutumista seurataan mittareilla. Mittarit kertovat kehityksen suunnasta. Mittareilla ei voida suoraan mitata organisaation tuloksellisuutta, sillä mittareiden toteutumiseen vaikuttavat myös kaupunkikonsernin ulkopuoliset tekijät.

2.2 Strategian kärkihankkeet 2025 (Talousarvion taktiset tavoitteet)

Strategian hyväksymisen jälkeen käynnistyi työskentely uusien kärkihankkeiden parissa. Johtoryhmä on kirkastanut strategian tavoitteita yhdessä valtuutettujen kanssa valtuustoseminaarissa 27.1.2023. Keskustelujen pohjalta linjattiin, että strategiset hankkeet ovat minimissään kaksivuotisia. Tarvittaessa yli valtuustokauden ulottuvia. Strategiset kärkitavoitteet pilkotaan vuosittain toteutettaviksi taktisiksi hankkeiksi, jotka ovat valtuuston

nähdessä sitovia toiminnallisia tavoitteita. Toimialat valmistelevat esityksensä taktisiksi tavoitteiksi (2-4kpl) johtoryhmän kesäkokoukseen mennessä. Tavoitteiden osalta tehdään myös riskitarkastelua.

Valiokuntien ja jaostojen omat sitovat tavoitteet päätetään käyttösuunnitelmissa. Nämä tavoitteet johdetaan talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyistä taktisen tason tavoitteista.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kommentit tulee ottaa huomioon tavoitteiden asettamisessa. Tavoitteen asettamisessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota sen mitattavuuteen sekä siihen, että se kuvaa sen toiminnan kehittämistä, jolle määräraha annetaan. Kuntaliiton talousarviosuosituksen mukaan hyvä mittari on

- yksinkertainen, ymmärrettävä ja viestittävässä,
- se osoittaa kehityksen suunnan,
- se on ristiriidattomasti määritelty
- sen tunnusluku on helposti tuotettavissa.

Mittarit voivat olla kvantitatiivisia tai kvalitatiivisia. Mittari voi olla esim. ominaisuus, tunnusluku tai toimenpide. Olennaista on, että mittarin avulla tulee ilmaista, onko tavoite toteutunut vai ei.

2.3 Taktisten tavoitteiden raportointi

Raportointi toteutetaan osavuosikatsauksien yhteydessä. Jokaiselle sitovalle tavoitteelle nimetään vastuutahot tulosaluetasolla, jotka vastaavat tavoitteen edistämisestä. Sitovia tavoitteita seurataan kaupunkitasoisesti kaupungin johtoryhmässä.

3. Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnittelu sisältää henkilöstöressurssien määrällisen ja laadullisen tarkastelun. Suunnittelussa määritellään toiminnalliset ja taloudelliset tarpeet huomioiden tarvittavat henkilötyövuosien ja henkilöstökulujen varaukset sekä osaamistarpeet.

Henkilöstösuunnittelu pohjautuu palvelutarpeeseen, talouden tasapainottamisen toimenpiteisiin sekä palvelutuotannon toteuttamiseen tarvittaviin henkilöstöressursseihin ja osaamiseen. Suunnittelussa tulee etsiä aktiivisesti keinoja toiminnan tehostamiselle ja varata resursseja vain tarpeen mukaisesti.

Henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen ja talouden tasapainottaminen edellyttää systemaattista lomien suunnittelua, jonka avulla vähennetään kertynyttä lomapalkkavelkaa. Henkilöstöä kannustetaan lisäksi ottamaan palkattomia vapaita mahdollisuuksien mukaan.

Henkilöstön määrä suunnitellaan henkilötyövuosina (HTV). Suunnittelussa käytettävä HTV tarkoittaa kokoaikaisen työntekijän palkallista henkilötyövuotta, josta on vähennetty mahdolliset palkattomat poissaolot ja osa-aikaisuus.

Henkilöstömäärärahoja varataan talousarvioon henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Henkilöstösuunnitelmassa on huomioitu aiempien vuosien toteumat ja tiedossa olevat muutokset. Henkilöstösuunnitelman toteutumista seurataan talouden raportoinnin yhteydessä.

Osaamistarpeiden tunnistamisella ja osaamisen kehittämällä varaudutaan tarvittavaan osaamiseen lähitulevaisuudessa ja muuttuviin osaamistarpeisiin pidemmällä aikajänteellä. Ennakoivalla osaamisen suunnittelulla voidaan parantaa tuottavuutta sekä pidentää työuria. Osaamisen kehittämisen toimilla voidaan lisäksi vahvistaa työntekijän motivaatiota, lisätä työhyvinvointia ja luoda positiivista työnantajamielikuvaa.

Kaupunginhallitus varaa tarvittavan määrärahan osaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Koulutussuunnitelman tekeminen vuodelle 2025 ohjeistetaan erikseen syksyn 2024 aikana.

4. Talousarviokirjan sisältö

Toimialat ja taseyksiköt laskevat ja esittävät toimintatulo- ja toimintamenoarviot talousarviovuodelle 2025 sekä taloussuunnitelmakaudelle 2026–2027 edellä esitettyjen taulukoiden mukaisesti. Taloussuunnitelmakauden vuosien 2026–2027 tulot ja menot esitetään talousarviokirjassa samassa määrärahataulukossa talousarviovuoden 2025 kanssa. Talouden kehyksessä on huomioitu määrärahoihin liittyvät toiminnan muutoksista johtuvat oikaisut sekä taloussuunnitelmakaudelle tiedossa olevat muutokset.

4.1 Rakenne ja perustelut

Toimialan osalta esitetään:

- tuloslaskelma
- toiminnan kuvaus
- toiminnan ja toimintaympäristön keskeiset muutokset vuodelle 2025 sekä vuosille 2026-2027
- palvelualuekohtaiset tuloarviot ja määrärahat
- taktiset tavoitteet
- keskeiset suoritteet ja tunnusluvut
- riskiarviointi

Talousarviokirjassa perustelut esitetään toimialatasolla. Tekstien tulee olla tiiviitä. Ylipitkät perustelut joudutaan karsimaan.

Tytäryhtiöiden osalta esitetään:

- toimiala
- toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset
- yhtiön talous (tuloslaskelma vuodelle 2025)
- hallitus
- henkilöstö
- yhtiön tavoitteet

4.2 Organisaatiomuutoksen vaikutus

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kokouksessaan 6.5.2024 § 35 Orimattilan kaupungin uuden organisaatorakenteen. Uusi organisaatorakenne astuu voimaan 1.1.2025. Talousarvion valmistelussa organisaatiouudistus huomioidaan siten, että valiokuntien talousarvioesitykset tehdään 2024 organisaation mukaisina esityksinä. Kaupunginjohtajan esitys tehdään uuden organisaatorakenteen mukaisesti.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kokouksessaan 6.5.2024 § 47 periaatepäätöksen, että vesihuoltotoiminto siirretään vesilaitokselta Orimattilan Vesi Oy:n vastuulle 1.1.2025. Tämän vuoksi vesilaitoksen talousarviota ei huomioida kaupungin talousarviossa vuodelle 2025.

5. Käyttötalous

5.1 Käyttötalouden sitovuus

Talousarviorakenne sitovuus

Toimialat (sitova taso)

Konsernihallinto

Sivistystoimi

Kaupunkikehitys- ja tekninen

Hyvinvointi

Toimialat ja jakautuvat palvelualueisiin

Konserni:

Valtuusto

Päätöksenteko ja yhteistoiminta

Hallinto- ja tukipalvelut

Työllisyyspalvelut

Ateria- ja puhtauspalvelut

Maaseututoimi

Hyvinvointi:

Hyvinvointipalvelut

Liikunta- ja vapaa-aikapalvelut

Osallisuuden edistäminen

Sivistystoimi:

Varhaiskasvatuspalvelut

Opetuspalvelut ja aikuiskoulutus

Kirjasto-, kulttuuri- ja museopalvelut sekä nuorisotoimi

Kaupunkikehitys- ja tekninen:

Kaupunkikehitys- ja maankäyttöpalvelut

Yhdyskuntatekniikka
Tilapalvelut
Lupa- ja valvontapalvelut

Tytäryhtiöt

Orimattilan Vesi Oy
Orimattilan Lämpö Oy
Orimattilan Asunnot Oy

5.2 Käyttötalouden kehys

Raami esitys on laadittu huomioiden vain ulkoiset erät. Kaupungin sisäiset erät, joita ovat sisäiset vuokrat, ateria- ja puhtauspalveluiden veloitukset sekä toimialojen sisäinen edelleen vuokraus (esim. Liikuntatilojen vuokraus opetustoimelle) lisätään talousarvioon kaupunginjohtajan esityksessä.

Käyttötalouden kehys sitoo toimialoja toimintakatteen osalta.

Konsernihallinto

1 000 euroa	TP 2023	TA 2024	Raami 2025
Toimintatuotot	881	967	991
Toimintakulut	-11 252	-11 596	-13 166
Toimintakate	-10 371	-10 630	-12 175

Hyvinvointi

1 000 euroa	TP 2023	TA 2024	Raami 2025
Toimintatuotot	497	396	439
Toimintakulut	1 223	-1 090	-1 130
Toimintakate	-726	-694	-691

Sivistystoimi

1 000 euroa	TP 2023	TA 2024	Raami 2025
Toimintatuotot	2 853	2 910	2 718
Toimintakulut	-27 823	-28 330	-27 043
Toimintakate	-24 670	-25 421	-24 325

Kaupunkikehitys- ja tekninen

1 000 euroa	TP 2023	TA 2024	Raami 2025
Toimintatuotot	4 949	6 186	2 773
		192	197
Toimintakulut	-9 968	-11 528	-7 769
Toimintakate	-5 019	-5 149	-4 799

5.3 Toimialojen talousarvion valmistelu

Kaupunginjohtaja, toimialajohtajat, palvelualuejohtajat, yksiköiden esihenkilöt vastaavat omalta osaltaan talousarvion sekä käyttösuunnitelman mukaisten osamäärärahojen kohdistamisesta yksikkö- ja kustannuspaikkatasoille määrärahan seuranta varten.

Toimialojen talousarvion esityksen valmistelu talouden näkökulmasta:

- Laadintaohje KH 20.5.2024
- Toimialojen talousarvion valmistelu alkaa kesäkuussa
- Toimialojen alustavat talousarviot valmiit 29.8.2024 mennessä
- Valiokunnat käsittelevät omat talousarvioesityksensä 8.10.2024 mennessä

5.4 Käyttötalouteen liittyvät erityisohjeet

5.4.1 Talouden tasapainottamisen toimenpiteet

Vuoden 2025 raamiin on huomioitu talouden tasapainottamisen toimenpiteiden vaikutukset vuodelle 2025. Toimialojen valmistelussa on huomioitava jo päätetyt toimenpiteet ja tarvittaessa tunnistettava uusia toimenpiteitä menojen kasvun hidastamiseksi, tulojen lisäämiseksi ja investointien priorisoimiseksi. Mahdolliset uudet toimenpiteet valmistellaan niin, että ne käsitellään johtoryhmän kesäkokouksessa elokuussa.

5.4.2 Maksut ja taksat

Valiokunnat tai valiokunnan jaosto päättävät palveluista ja tuotteista perittävistä maksuista ja niiden määräytymisperusteista kaupunginvaltuusto tai kaupunginhallituksen päättämisen periaatteiden mukaisesti.

Maksuja ja taksoja tulee tarkastella/päivittää vuosittain sekä lakimuutosten että viranomaisten antamien ohjeistusten perusteella. Maksujen ja taksojen tason korottaminen arvioidaan valiokunnissa vastaamaan kunkin toiminta-alueen indeksien korotuksia.

5.4.3 Henkilöstömäärärahat

Henkilöstömäärärahat varataan määrällisen henkilöstösuunnittelun henkilötyövuosien ja niiden kustannusten perusteella. Kustannukset määräytyvät henkilötyövuosien toteutuneiden palkkojen, näihin tehtävien korotusten ja näistä laskettavien henkilösivukulujen perusteella. Näiden lisäksi varataan tiettyjä muita henkilöstöön liittyviä määrärahoja ja tuloja.

5.4.4 Palkat ja palkkiot

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten sopimuskausi on sopimuskausi 1.5.2022-30.4.2025. Kehyslaskentaan on tehty arvio tulevista korotuksista. Arviota päivitetään, mikäli uutta tietoa tulee esiin.

Toimialat varaavat tarvittavat määrärahat luottamushenkilöiden palkkioihin, kokouspalkkioihin ja asiantuntijapalkkioihin.

5.4.5 Henkilösivukulut

Henkilösivukulut lasketaan keskitetysti. Henkilösivukuluprosentteina käytetään talousarvion valmisteluvaiheessa vuoden 2024 sivukuluprosentteja. Sivukuluprosentit tarkastetaan kaupunginjohtajavaiheessa, kun Keva, Työllisyysrahasto ja Valtiovarainministeriö vahvistavat kyseiset maksut.

5.4.6 Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Toimialat varaavat henkilöstön ammatillisen ja alakohtaisen osaamisen kehittämiseen sekä ylläpitämiseen tarvittavat määrärahat. Henkilöstöhallintoon varataan keskitetysti tarjottaviin koulutuksiin (mm. johtamisen ja esimiestyön kehittäminen) ja omaehtoisen koulutuksen tukeen tarvittavat määrärahat.

5.4.7 Henkilöstön työhyvinvointi ja yhteisöllisyys

Toimialat varattavat määrärahat

- työhyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisäämiseen 40 euroa/henkilö vuodessa

Keskitetysti kaupunkitasoisena varattavat määrärahat

- kulttuuri- ja liikuntaetuun henkilöstöpalveluihin 100 euroa/henkilö vuodessa

5.4.8 Henkilöstön matkustaminen

Toimialat varaavat henkilöstön matkustamiseen tarvittavat määrärahat. Matkustamiseen liittyviä kustannuksia pitää pyrkiä vähentämään ja suosimaan etäkokouksia ja -koulutuksia.

5.4.9 Sisäiset erät

Sisäiset erät viedään talousarvioon kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen. Sisäiset erät koostuvat mm. sisäisistä vuokrista, siivouspalveluista sekä ateriapalveluista. Sisäiset erät valmistellaan laskuttavan tahon toimesta ja käydään läpi maksavan tahon kanssa. Sisäiset erät viedään keskitetysti talousarvioon konsernihallinnossa.

Sisäiset vuokrat muodostuvat ylläpitovastikkeesta, korjausvastuusta sekä pääomavastikkeesta.

- Ylläpitovastikkeella katetaan tilojen jatkuvasta ylläpidosta aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta siivousta
- Korjausvastikkeella korvataan rakennuksen teknistä kulumista (vastikkeella rakennus voidaan pitää alkuperäisessä kunnossa)
- Pääomavastikke on laskennallinen erä, jolla kiinteistön peruserävaraukset on mahdollista suorittaa (saattaa rakennus vastamaan nykyajan vaatimuksia). Laskennassa on käytetty 3 % tilojen nykyhinnoista.

Tilapalveluiden tulee käydä mahdolliset vuokramuutokset ja toimitilojen muutokset toimialojen kanssa.

5.4.10 Poistot

Poistot käsitellään talousarviokirjassa palvelualueiden osalta määrärahan ulkopuolisena eränä. Poistojen laskemisessa käytetään toteutuneiden investointien poistosimulaatiota sekä arviota tulevien toteutuvien hankkeiden poistosuunnitelman mukaisista vuosittaisista poistoista. Pääsääntöisesti aktivoidun investoinnin poistolaskenta alkaa hankintakuukautta seuraavan kuukauden alusta.

Poistot, 1 000 eur	TP 2023	TA 2024	Raami 2025
Poistot ilman arvonalentumisia	- 6 501	-6 760	-6 785

5.4.11 ICT -kustannukset

Toimialojen tulee varata tarvittava määräraha ict-hankintoihin. Yksiköiden on kriittisesti tarkasteltava järjestelmien ja hankintojen tarpeellisuutta. Toimialoille budjetoidaan käyttötalouteen liittyvät toimialakohtaiset ICT-kustannukset, kuten toimialan tietojärjestelmiin liittyvät ylläpito- ja käyttöpalvelumenot, käyttöoikeusmaksut sekä työasemiin, mobiililaitteisiin ja toimiston perus-ICT-infraan liittyvät hankinta- ja palvelumaksut. Myös toimipisteiden muuttoihin liittyvät tietoliikenne- ja laitehankinnat budjetoidaan tulosalueille. Kaupunkitasoiset ict-kustannukset budjetoidaan konsernihallinnossa.